

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 186/2012-11

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 21. júna 2012 predbežne prerokoval sťažnosť Ing. P. T., B., zastúpeného A., s r. o., vo veci namietaného porušenia čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v konaní vedenom Krajským súdom v Trnave pod sp. zn. 11 Co 108/2011 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Ing. P. T. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 17. apríla 2012 doručená sťažnosť Ing. P. T., B. (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) v konaní vedenom Krajským súdom v Trnave (ďalej len „krajský súd“) pod sp. zn. 11 Co 108/2011. Sťažnosť bola odovzdaná na poštovú prepravu 13. apríla 2012.

Zo sťažnosti vyplýva, že podanou žalobou sa M. F. (ďalej len „žalobkyňa“) domáhala jednak proti sťažovateľovi ako žalovanému 1 (obdarovanému), ako aj voči J. N. (ďalej len „žalovaná 2“) ako darkyni vyslovenia neplatnosti viacerých darovacích zmlúv. Rozsudkom Okresného súdu Galanta (ďalej len „okresný súd“) č. k. 5 C 250/2010-63 zo 17. januára 2011 bolo žalobe čiastočne vyhovené, keď okresný súd určil, že darovacia zmluva z 28. mája 2008 v znení dodatku č. 1 zo 4. júna 2008 uzatvorená medzi sťažovateľom ako obdarovaným a žalovanou 2 ako darkyňou, týkajúca sa pozemkov ležiacich v kat. území J., je neplatná. Na odvolanie sťažovateľa rozsudkom krajského súdu č. k. 11 Co 108/2011-96 z 21. marca 2012 bol rozsudok okresného súdu v napadnutej časti potvrdený. Rozsudok krajského súdu bol sťažovateľovi doručený 27. marca 2012.

Neplatnosť darovacej zmluvy videli všeobecné súde v porušení ustanovenia § 140 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého ak sa spoluvlastnícky podiel prevádza, majú spoluvlastníci predkupné právo, ibaže ide o prevod blízkej osobe. Ak sa spoluvlastníci nedohodnú o výkone predkupného práva, majú právo vykúpiť podiel pomerne podľa veľkosti podielov. Všeobecné súde neakceptovali argumentáciu sťažovateľa, podľa ktorej v danom prípade nedošlo k predaju spoluvlastníckeho podielu, ale k jeho darovaniu, a z uvedeného dôvodu nemožno aplikovať ustanovenie § 140 Občianskeho zákonníka. Všeobecné súde to zdôvodnili tým, že predkupné právo sa aplikuje na prevod, a to či už odplatný alebo neodplatný, pričom v prípade darovania ide o prevod neodplatný. Podľa krajského súdu ustanovenie § 140 Občianskeho zákonníka treba aplikovať na každý prevod spoluvlastníckeho podielu tak odplatný, ako aj bezodplatný.

Sťažovateľ poukazuje na to, že ustanovenie § 140 Občianskeho zákonníka je súčasťou aj českej právnej úpravy v rovnakom znení. Napriek obsahovej zhodnosti tohto ustanovenia v slovenskom a českom práve najvyššie súdne inštalácie v oboch štátoch dospeli k odlišnému výkladu tohto ustanovenia, a to práve v otázke darovania spoluvlastníckeho podielu z pohľadu uplatnenia predkupného práva.

Pri predaji spoluvlastníckeho podielu cieľom prevádzajúceho je majetkový prospech v podobe kúpnej ceny, pričom pre predávajúceho nie je určujúcim kritériom uskutočnenia

prevodu osoba nadobúdateľa. Naproti tomu pri prevode darovaním darca nesleduje majetkový prospech (keďže k prevodu prechádza bezodplatne), ale kritériom uskutočnenia prevodu je osoba obdarovaného, na ktorú darovanie viaže. Výkladom, ktorý si osvojili všeobecné súdy, by bolo slobodné rozhodnutie darcu o obdarovanej osobe úplne popreté, keďže v prípade prejaveneho záujmu zo strany ostatných spoluvlastníkov o prevádzaný spoluvlastnícky podiel by bola absolútne vylúčená možnosť obdarovania zamýšľanej osoby. V konaní bolo preukázané, že v prípade sťažovateľa vo vzťahu voči žalovanej 2 ako daryni nešlo o blízku osobu. Sťažovateľ je však toho názoru, že v danom prípade bolo posudzovanie tejto otázky právne irelevantné, lebo existencia vzťahu blízkej osoby pri posudzovaní porušenia predkupného práva ostatných spoluvlastníkov je relevantná v súvislosti s uskutočnením prevodu nehnuteľnosti na základe kúpnej zmluvy. Sťažovateľ v tejto súvislosti poukazuje na rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 22 Cdo 2408/2007 z 20. októbra 2008, z ktorého vyplýva, že z gramatického, systematického i logického výkladu vyplýva záver, že predkupné právo náleží spoluvlastníkovi iba v prípade predaja podielu. Zákonnú definíciu predkupného práva obsahuje § 602 ods. 1 Občianskeho zákonníka, z ktorého jasne vyplýva, že predkupné právo sa uplatní, ak kupujúci chcel vec predať (nie darovať). To vyplýva už zo samotného pojmu „predkupné právo“. Tento pojem nemožno gramaticky vyložiť inak ako právo vec kúpiť skôr, ako niekto iný. Predkupné právo je podrobnejšie upravené ako vedľajšie dojednanie pri kúpnej zmluve (§ 602 a nasl. Občianskeho zákonníka), a táto úprava sa použije aj v prípade predkupného práva spoluvlastníka. Pokiaľ by zákonodarca predpokladal, že právo nadobudnúť prednostne vec by sa týkalo aj iných prípadov ako kúpnej (prípadne zámennej) zmluvy, pomenoval by toto právo inak a zaradil by jeho úpravu do tej časti Občianskeho zákonníka, ktorá upravuje všeobecné inštitúty záväzkového práva. Napokon uplatnenie princípov predkupného práva aj na darovacie zmluvy je v rozpore s podstatou darovania, ktorého výsledkom by bolo darovanie veci niekomu, koho darca obdarovať nechce, a nebolo by tak už možné hovoriť o (dobrovoľnom) darovaní, ale o nútenom bezodplatnom prevode.

K danej problematike zaujal stanovisko aj Ústavný súd Českej republiky vo svojom uznesení sp. zn. III. ÚS 3688/10 z 27. januára 2011, pričom sa stotožnil s argumentáciou Najvyššieho súdu Českej republiky.

Hypotéza ustanovenia § 140 Občianskeho zákonníka je vyjadrená širšie ako hypotéza predkupného práva podľa ustanovenia § 602 Občianskeho zákonníka. Výkladom je však potrebné dôjsť k záveru, že podmienky uplatnenia predkupného práva, pokiaľ ide o formu prevodu, sú v oboch prípadoch totožné. Kde nie je úmysel vec predať, tam nie je ani predkupné právo. Podľa presvedčenia sťažovateľa nesprávnym právnym posúdením veci boli porušené jeho práva. Navyše došlo aj k negovaniu elementárneho princípu, ktorým je požiadavka, aby sa o rovnakých veciach rozhodovalo rovnakým spôsobom. Je tým narušená právna istota účastníkov konania.

Sťažovateľ navrhuje vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie označených článkov ústavy a dohovoru v konaní vedenom krajským súdom pod sp. zn. 11 Co 108/2011 v spojení s konaním vedeným okresným súdom pod sp. zn. 5 C 250/2010 s tým, aby bol rozsudok krajského súdu z 21. marca 2012 zrušený a vec vrátená na ďalšie konanie. Domáha sa napokon aj náhrady trov konania.

Z rozsudku krajského súdu č. k. 11 Co 108/2011-96 z 21. marca 2012 vyplýva, že ním bol potvrdený rozsudok okresného súdu č. k. 5 C 250/2010-63 zo 17. januára 2011. Podľa názoru krajského súdu predkupné právo podielových spoluvlastníkov je založené priamo zákonom a ako také má vecnú povahu. Právnu podstatu predkupného práva je možné vymedziť ako právny vzťah, v ktorom jeden individuálne určený subjekt (oprávnená osoba – spoluvlastník) má právo kúpiť (vykúpiť) vec od druhého individuálne určeného spoluvlastníka, t. j. od konkrétnej povinnej osoby, ako prvý za predpokladu, že tento druhý spoluvlastník chce svoj spoluvlastnícky podiel previesť. Ide teda o vzťah, v ktorom právu oprávnenej osoby zodpovedá povinnosť zodpovednej osoby ponúknuť vec tejto oprávnenej osobe ako prvej ku kúpe (tzv. predkupné právo). Z uvedeného vyplýva, že hoci so svojim spoluvlastníckym podielom môže každý spoluvlastník nakladať obdobne ako vlastník so svojou vecou, jeho zmluvná voľnosť je obmedzená zo zákona predkupným právom

ostatných spoluvlastníkov. Predkupné právo sa vzťahuje na prevod spoluvlastníckeho podielu, a nie na jeho prechod. Systematickému, gramatickému a logickému výkladu ustanovenia § 140 Občianskeho zákonníka zodpovedá, aby pojem „prevod spoluvlastníckeho podielu“ zahŕňal tak odplatný, ako aj bezodplatný prevod.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľov. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, návrhy podané oneskorene, ako aj návrhy zjavne neopodstatnené môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Sťažnosť treba považovať za zjavne neopodstatnenú.

O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie

ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmavať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

Z pohľadu ústavného súdu možno konštatovať, že sťažnosť je postavená na protichodnej judikatúre slovenských a českých súdov, hoci dodnes platné znenie § 140 Občianskeho zákonníka bolo ešte spoločným československým právnym predpisom.

Slovenská judikatúra sa opiera o rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 1 Cdo 102/2005 z 25. októbra 2005, podľa ktorého predkupné právo podielového spoluvlastníka sa uplatňuje aj pri prevode spoluvlastníckeho podielu na základe darovacej zmluvy, a to podľa argumentácie, ktorá vyplýva z už uvedeného rozsudku krajského súdu.

Naproti tomu judikatúra českých súdov dáva ustanovenie § 140 Občianskeho zákonníka do súvislosti s ustanovením § 602 ods. 1 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého kto predá vec s výhradou, že mu ju kupujúci ponúkne na predaj, keby ju chcel predať, má predkupné právo. Dospieva k názoru, že hoci sa v ustanovení § 140 Občianskeho zákonníka zakotvuje zákonné predkupné právo v súvislosti s prevodom (nie teda predajom, resp. zámenou) spoluvlastníckeho podielu, napriek tomu treba vzhľadom na ustanovenie § 602 ods. 1 Občianskeho zákonníka vychádzať z toho, že i ustanovenie § 140 Občianskeho zákonníka sa pri správnom výklade vzťahuje len na prípady predaja, resp. zámeny spoluvlastníckeho podielu, nie teda aj na prípady darovania.

Podľa názoru ústavného súdu oba prezentované výklady sa javia ako legitímne a ústavne konformné. Zároveň možno konštatovať aj to, že oba výklady vzbudzujú aj určité pochybnosti.

Českými súdmi zastávaný výklad, ktorý prevod spoluvlastníckeho podielu darovaním vyníma zo skutkovej podstaty § 140 Občianskeho zákonníka, dáva veľmi široký priestor na obchádzanie zákonného predkupného práva podľa § 140 Občianskeho zákonníka pomocou simulovaných darovacích zmlúv. Ďalšou argumentačnou slabinou tejto judikatúry sa javí ustanovenie § 602 ods. 2 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého také právo (predkupné právo) možno dohodnúť aj pre prípad iného scudzenia veci, než predajom. To znamená, že českými súdmi akcentované ustanovenie § 602 umožňuje zriadenie zmluvného predkupného práva aj pre prípad darovania.

Slovenská judikatúra môže vyvolať výkladové problémy v súvislosti s realizáciou zákonného predkupného práva podľa § 140 Občianskeho zákonníka v prípade, keď spoluvlastník chce svoj spoluvlastnícky podiel previesť bezodplatne.

Možno zhrnúť, že výklad problematiky, ktorý si osvojil krajský súd, si vzhľadom na svoju ústavnú konformnosť nevyžaduje zásah ústavného súdu.

Treba napokon dodať, že právny názor krajského súdu v žiadnom prípade nie je zásahom do právnej istoty, pretože je v súlade s existujúcou rozhodovacou praxou najvyššieho súdu.

Berúc do úvahy uvedené skutočnosti ústavný súd rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde tak, ako to vyplýva z výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. júna 2012